

Sæby kirke

Om kirkens historie

I landsbyen Sæbys vestlige ende, dér hvor vejene til Kirke Hyllinge og Biltris mødes, ligger Sæby kirke bag et fint kirkegårdsdige og en række af stynede lindetræer. Hornsherreds domkirke er kirken blevet kaldt på grund af sin størrelse. Domkirke er den nu ikke, men kirken virker med sine 2 sideskibe større end de fleste landsbykirker. Den virker også af yngre dato end Hornsherreds øvrige kirker, men her snyder udseendet! For inde bag de gule flensborg mursten og det empireprægede indre gemmer sig en gammel romansk frådstens-kirke fra middelalderen.

Den oprindelige kirke i Sæby svarede i størrelse cirka til det, der udgør kirkens hovedskib i dag. Det var en traditionel mørk middelalderkirke bygget af frådsten hentet fra frådstensbruddet i Sortekilden ved landsbyen Vintre Møller tæt på Kirke Sonnerup. I 1300-tallet blev kirkens flade loft erstattet af hvælvinger og i 1400-tallet fik den som mange andre kirker på dette tidspunkt også tilføjet et tårn i den vestlige ende. Dette tårn skulle

senere vise sig at være tæt på at koste den oprindelige kirke livet. Historien beretter nemlig, at juleaften 1823 styrtede dette tårn sammen og ødelagde en stor del af kirken.

Det var kirken og sognets held, at kirken på dette tidspunkt hørte ind under Krabbesholm Gods, og således var ejet af en af rigets mest velhavende mænd – ingen ringere end mægler, vekselerer for staten, chef for Udenlandske Betalinger, medlem af Directionen for Statsgælden og den Synkende Fond, direktør for Øresunds Toldkammer, mæcen for litteratur og kunst, geheimekonferensråd, storkorsridder af Dannebrog Nicolai Abraham Holten. Holten bekostede enemand genopbygningen af kirken, og på hans bud fik kirken sit statelige udseende. En af tidens mest anerkendte arkitekter, Hofbygmester Jørgen Hansen Kock, blev indskrevet til opgaven. Jørgen Hansen Koch var elev af C.F. Hansen og havde i sin elevtid blandt andet bistået denne med genopbygningen af Vor Frue kirke i København. C.F. Hansens klassicistiske

skoling prægede hele Jørgen Hansen Kochs arkitektoniske virke og er således også læsbar i Sæby kirkes rene linjer og symmetriske opbygning. Kirken har dog også fået gotiske træk i de spidsbuede vinduespartier og et indre i udpræget empirestil. Fra den middelalderlige udgave af kirken er der intet bevaret. Spadserer man en tur rundt om kirken, vil man over døren i kirkens østlige ende kunne se en mindeplade fra genopbygningen af kirken, der lyder: "1824 blev denne kirke ombygget af Nicolai Holten til Krabbesholm og hans hustru Hanne Mangor". Kirken har siden genopbygningen i det store hele ikke ændret udseende. I 1967 har man fjernet enkelte rækker af kirkebænke i hver side i skibet for at give mere plads og gøre det mere behageligt for kirkegængerne. Et indtryk af de mere snævre forhold, der oprindeligt har hersket i hele kirken, kan man stadig se i sideskibene, hvor bænkeene stadig står, som da kirken blev genindviet i 1824.

ALTERTAVLEN

Ligesom Holten valgte en af tidens bedste arkitekter til at forestå genopbygningen af Sæby kirke, så valgte han også tidens absolut største maler til at stå for alterbilledet, nemlig C.W. Eckersberg. 6 år før genopbygningen af kirken, var Eckersberg udnævnt til professor på Kunstakademiet, og han var på dette tidspunkt i fuld gang med at revolutionere dansk maleri - inspireret som han var af de romantiske strømninger, der gik gennem Europa i de år.

I en spidsbuet guldramme, der matcher kirkens vinduer og hvælvinger, finder man således Eckersbergs skildring af Jesus, der giver sig til kende overfor to kvinder efter opstandelsen. Med den røde kappe samler opmærksomheden sig om Jesusskikkelsen, som Eckersberg, på grund af hans guddommelighed, har udstyret med unaturligt store proportioner. Derefter glider blikket med Jesu blikretning ned til kvinden, der ser på naglehullerne i hans hånd, hvorefter blikket fortsætter til den tilbedende kvinde, der ser naglehullerne i hans fødder – den sidstnævnte er placeret, så opmærksomheden elegant igen ender hos Jesus. Jesu menneskelighed og guddommelighed understeges af, at han, som den eneste af skikkelserne har både himmel og jord som baggrund. I baggrunden ses Golgata klippen med korset.

DØBEFONT

Døbefonten, der er anbragt midt for koret og ud for de to sideskibe, er fra kirkens genopbygning i 1824. Det er en let og elegant døbefont, lavet som en halvkugleform, hvilende på en lang stilk, som ender i en firkantet fod, der igen står på 4 løvefødder. Døbefonten er tegnet af professor og arkitekt Gustav Friedrich Hetsch, som var født i Tyskland, men som fik sit vigtigste virke i Danmark. Hetsch tegnede blandt andet Synagogen, Skt. Ansgar kirke og Toldboden i København og stod også for den indre udsmykning af den udgave af Christiansborg slot, der nedbrændte i 1884.

MALERIER

I kirkens nordlige sideskib hænger to store portrætter af henholdsvis Baron Oluf Rosenkrantz og hans hustru Birgitte Krabbe. Oluf Rosenkrantz og Birgitte Krabbe beboede fra år 1647 det nærliggende slot Egholm, og Rosenkrantz købte 3 år senere ejerskabet af Sæby kirke af Kong Frederik d. 3. med ret til at inddrive kirketiende. Senere overtog han tillige kirkerne i Gershøj og Skibby. Oluf Rosenkrantz var en højt anskreven person i samtiden og blev således friherre, Ridder af Danneborg og etats- og justitsråd, men endte dog sine dage med at blive fradømt alle titler og miste sine besiddelser, da han på sine ældre dage skrev et satirisk skrift til forsvar for den danske adel og imod den enevældige konge. De to portrætter har hængt i den oprindelige middelalderkirke på stedet, da både Oluf Rosenkrantz og Birgitte Krabbe blev gravsat her.

Maleriet af Baron Oluf Rosenkrantz viser ham i selskab med sin jagthund. På maleriet ses indskriften: "OLUF ROSENKRANTZ, Friherre til Egholm, Herre til Enggaard, Ridder, Søn af Holger Rosenkrantz til Glimming, statholder paa Boringholm og Lene Gyldenstiern, født på Langholm 12. Marts 1622, død på Egholm, efter at han med stor lærdom og videnskaber havde levet her i verden i 63 aar."

PRÆDIKESTOLEN OG SALMENUMMERTAVLERNE

Det er kirkens arkitekt Jørgen Hansen Koch, der har tegnet både prædikestol med lydhimmel og kirkens salmenummertavler.

Prædikestolen er i empirestil, helt cylinderformet og hvidlakeret med guldornamentik og gyldne reliefbogstaver, der er designet specielt til sammenhængen. Bibelcitaten på prædikestolen stammer fra Johannes Evangeliet kapitel 1, vers 3 og siger: "DETTE ER DET EVIGE LIV AT KIENDE DIG DEN ENESTE SANDE GUD OG DEN DU UDSENDTE JESUM CHRISTUM. JOH. XVII KAP. III V."

Salmenummertavlerne er også i empirestil og har tidligere været guldstafferet på samme måde som orgelpulpituret.

RELIEFFER

Kirkens vægge er i skibet udstyret med 2 smukke gipsrelieffer skabt billedhuggeren H.V. Bissen. Bissen, der var elev af Danmarks største billedhugger Thorvaldsen, har mange værker på samvittigheden, som i dag er en del af danskernes kollektive bevidsthed bl.a. statuen af Oehlenschläger foran Det Kgl. Teater, Istedløven og rytterstatuen af Frederik den 7. foran Christiansborg. Det var således ikke hvem som helst, N.A. Holten fik til at pryde væggene med de 2 følsomme relieffer forestillende "Kristus og de små børn" på nordvæggen og "Lazarus' opvækkelse" på sydvæggen.

KIRKEGÅRDEN

Når man besøger Sæby kirke, kan det anbefales, at man tager sig en hurtig kirkegårdsvandring rundt om kirken. Det specielle ved kirkegården er, at den stadig har nøjagtig samme opbygning og inddeling af gravsteder som efter genopbygningen af kirken i 1824. I kirkegårdens nordøstlige hjørne op mod stengærdet og ind mod præstegårdshaven står et bemærkelsesværdigt gravminde over bonden Lars Pedersen fra Hyllingeløsgården, som døde i 1833. Stenen er sat som monument over bonden af N.A. Holten og udført af den kendte billedhugger H.E. Freund.

LINKS

www.facebook.com/pages/Sæby-og-Gershøj-kirker/108805125843903 - Sæby kirkes Facebook-side

www.troweb.org – Sæby kirkes hjemmeside

www.trofestival.dk – hjemmeside for sognenes økologiske kirkefestival

www.bramsnaeslokalhistorie.dk/Holten-lille-ida-2006 - informativ hjemmeside om N.A. Holten

www.roskildestift.dk – stiftets hjemmeside

www.folkekirken.dk – fælles hjemmeside for Den Danske Folkekirke